

Makara B. Gábor a 2019. évi Kosáry Domokos-díjas

Kosáry Domokos-díj
Az érem Csikai Márta Munkácsy-díjas szobrász alkotása

A Szent István Egyetem Szenátusa Kosáry Domokos-díjat adományozott *Makara B. Gábor* orvos, Széchenyi-díjas neuroendokrinológus, az MTA rendes tagja, az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet professor emeritusa részére. A kitüntetést tudományszervező munkásságának elismeréseként, kiemelten a magyar tudományos eredmények láthatóságának és elektronikus hozzáférhetőségének megteremtését biztosító első hiteles nemzeti bibliográfiai adatbázis, a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) kialakításában végzett meghatározó tevékenységéért, a Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár, egyben a felsőoktatási és tudományos szakkönyvtárak ezen a területen végzett feladatainak támogatásáért kapta az akadémikus a Kosáry Domokos-díj Kuratórium javaslatára.

A Kosáry Domokos-díjat 2019. szeptember 16-án, a Szent István Egyetem Szenátusának tanévnyitó ünnepi ülésén vette át Makara B. Gábor akadémikus *Palkovics László* rektortól és *Koósné Török Erzsébet* ny. főigazgatótól, a Kosáry Domokos-díj Kuratórium elnökétől.

A Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár kezdeményezésére a Szent István Egyetem Szenátusa

Kosáry Domokos-díjat alapított a könyvtár névadójának, tudományszervező könyvtárigazgatójának tiszteletére, maradandó életművének megőrzésére a tudós születésének 100. évfordulója alkalmából. 2013-óta minden évben olyan személynek adományozható a neves díj, aki a könyvtárügy, az egyetem- és agrártörténeti kutatásokban végzett/végez példaértékű tevékenységet, vagy a Könyvtár érdekében, a könyvtárügy támogatásáért tett/tesz kimagasló erőfeszítéseket.

Makara B. Gábor 1957-ben érettségizett a nagy múltú ferencvárosi Fáy András Gimnáziumban. A Semmelweis Orvostudományi Egyetemen 1963-ban diplomázott az általános orvosi karon. Kandidátusi értekezését neuroendokrinológiából 1971-ben védte meg. Az orvostudományok doktora 1988-ban lett. Az MTA levelező tagjává 1998-ban, rendes tagjává pedig 2004-ben választották. Kutatóprofesszorként tudományos igazgatóhelyettes volt az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézetének, valamint elnöke az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramoknak. Az Open Access és az Open Science kérdésköréhez kapcsolódó szakpolitikai-stratégiai feladatok nemzeti szintű megoldási javaslatainak kidolgozására létrehozott Open Science Szakértői Bizottság elnöki teendőinek ellátására 2017-ben kapott megbízatást.

Makara akadémikus endokrinológiai kutatásaiért, a központi idegrendszernek a hypophysis-mellékvesekéreg-rendszer működésének szabályozásában betöltött szerepe, továbbá a stressz szervezetre gyakorolt hatásainak vizsgálata terén elért eredményeiért, valamint a tudományos-szakmai közéletben végzett tevékenysége elismeréseként részesült a Széchenyi-díjban. Mint a díj indoklásából is megismerhette az olvasó, Makara akadémikus tudományos közéletben végzett tevékenysége is meghatározó és kiemelkedő. A Magyar Tudományos Művek Tára kezdeményezője, előkészítője, majd megalakulását követően az akkori Felügyelő Testület elnöke, továbbá az MTMT továbbfejlesztését szolgáló TÁMOP Projekt vezetője. Az

MTMT éppen 10 éve, 2009. július 1-jén azzal a céllal alakult meg, hogy az egyéni és intézményi tudományos és más szellemi alkotások nemzeti adatbázisa legyen, forrásként szolgáljon a hiteles tájékoztatáshoz és tájékozódáshoz, valamint a tudományos teljesítmény értékeléséhez. Az elmúlt egy évtized alatt az MTMT igen nagy utat tett meg, funkcionális, szervezeti és informatikai keretrendszerre jelentős változásokon ment át. 2015 júliusától a nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis működtetése a Magyar Tudományos Akadémia közfeladatává vált, 2017 februárjától pedig MTA elnöki határozattal rögzítésre került az MTMT jelenlegi működési, döntéshozatali rendje. Makara akadémikus a legfőbb döntéshozó testület, a Magyar Tudományos Művek Tára Tudományos Tanácsának tagja, a mai napig meghatározó személyisége a programnak.

Makara B. Gábor átveszi a Kosáry Domokos-díjat
Fotó: Balázs Gusztáv

A Szent István Egyetem az MTMT alapító intézményei közé tartozik. A SZIE MTMT könyvtáros kapcsolattartói, szakkönyvtáros adminisztrátorai a kezdetektől részt vesznek a felsőoktatási és tudományos intézmények életében jelentős program alakításában, a szakmai állásfoglalások, döntések megvalósításában. Makara B. Gábor az egyetem, ezen belül a Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár e területen végzett törekvéseinek kiemelkedő támogatója az indulás óta folyamatosan. A kapcsolattartás elsősorban a rendszeresen tartott üléseken, szakmai fórumokon valósult meg, de személyesen is ellátogatott az egyetemre, és nagy érdeklődés mellett tartott előadást több témakörben. A folyamatos egyéni konzultációk, megbeszélések is

nagyban segítették és segítik az egyetemen az MTMT feladatok sikeres ellátását, az MTMT könyvtáros adminisztrátorainak munkáját. Már a program indulásakor a vonatkozó rektori utasítás kidolgozásánál, valamint az MTMT/MTMT2 átállás során is folyamatos konzultációt biztosított, biztosít ma is akadémikus.

Makara professzor mindig hitelesen hangoztatta, és hangoztatja, mind a mai napig, hogy a tudományos irodalom kezelése a könyvtártudomány speciális területe. Az MTMT létrehozása és működése a tudományos- és szakkönyvtárosok, bibliográfusok, tájékoztató szakemberek, valamint szakosodott informatikusok tevékenysége nélkül nem valósulhatna meg. A könyvtárak és könyvtárosok felkészültek erre a szerepre. Az adminisztrátori feladatok mellett a módszertani háttérrel is a könyvtárak, könyvtárosok képesek biztosítani. Rendelkeznek bibliográfiai ismeretekkel, jártasak a dokumentumtipológiában, a tudományos közlemények minősítésében, az eredeti források felkutatásában, a publikációk adatainak ellenőrzésében, az intézményi tudományos repozitóriumok építésében és gondozásában is. Az MTMT feladatok optimális szervezése az egyes intézményekben éppen ezért a szerzők és könyvtárosok közös feladata, egyben felelőssége.

Makara akadémikus munkáját mindig kitartással, magas színvonalon, a részletekre is kiterjedő igényességgel látta és látja el. Nyitott, mindig segítőkész, szerénysége, figyelme a könyvtári feladatokra és az azt megvalósító szakemberekre, informatikus könyvtárosokra példaértékű, egyben megtisztelő. Az adományozók úgy ítélik meg, hogy Makara akadémikus MTMT-ben végzett 10 éves tudományos szervezői munkája, egyben születésének 80. évfordulója alkalmából is méltó elismerés a Kosáry Domokos-díj odaítélése.

Koósné Török Erzsébet ny. főkönyvtáros,
főigazgató,
a Kosáry Domokos-díj Kuratórium elnöke
Katona Adrienn
a Kosáry Domokos-díj Kuratórium titkára

☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺

**Makara B. Gábor beszéde
a Kosáry Domokos-díj átvétele alkalmából**

Elhangzott: Gödöllő, 2109. szeptember 16. –
Szent István Egyetem

Tisztelt Rektor Úr, Tisztelt Ünnepi Ülész!

Nagy megtiszteltetés ez a díj, nagyon köszönöm a Szent István Egyetemnek és a Kosáry Domokos-díj Kuratóriumnak.

Különös megtiszteltetés számomra Kosáry Domokosról elnevezett díjat kapni, mert Kosáry elnök úr különleges személyiségét akadémiai beszédei alkalmával személyesen is megtapasztalhattam. Ahogyan szenvedélyesen beszélt a tudományos kutatás fontosságáról, érvelt a kutatás szabadságáért, apellált a politika be nem avatkozásáért, az máig emlékezetes maradt számomra. Már 25 éve is nagy szükség volt az ilyen érvelésre, mint ahogyan nagy szükség lenne ma is Kosáry Domokos bölcsességére, megkérdőjelezhetetlen tekintélyére.

Nagy öröm is számomra ez a díj, mert a szívemhez nagyon közel álló tevékenységért kaptam. A kutató hasznosan dolgozik, ha megold egy szakmai problémát, de más dimenzióban hasznosul tevékenysége, ha sokak tudományos és oktatói tevékenységét könnyítheti meg munkájával.

A Magyar Tudományos Művek Tára egy országos rendszer, melynek eredete 1994-re nyúlik vissza, amikor világossá vált néhányunk számára, hogy egy kutatóintézetnek, de a Magyar Tudományos Akadémiának is szüksége van a tudományos eredmények digitális nyilvántartására. Egymást követő három akadémiai elnök ismerte fel ennek fontosságát. De nem jöhetett volna létre az országos rendszer az alapító egyetemek vezetőinek részvéte-

le és 20–30 könyvtáros, könyvtár-informatikus és más szakember lelkes munkája nélkül.

A Szent István Egyetem az elsők között mutatta meg, hogyan lehet egyetemi közegben vezetők és könyvtárosok együttműködésével elérni azt, hogy az egyetem tudományos közleményei nyilvánosak, mindenki által megismerhetőek legyenek. Emellett az MTMT fejlődéséhez jelentősen hozzájárult a Kosáry könyvtár néhány korábbi kiváló munkatársa is, akikkel éveket dolgoztunk együtt. A Szent István Egyetem, a Kosáry könyvtár és Solti László rektor úr az elsők között volt az MTMT befogadásában, és felismerték, hogy a sikerhez könnyebb az út, ha felhasználják az önzetlen akadémiai segítséget, ha a közös célokért többen együtt dolgozunk.

Végül egy személyes tapasztalatomat szeretném elmondani a hallgatóknak és a doktoranduszoknak. A szakmai tájékozódás a szakirodalomban kezdődik. Ez így volt akkor is, amikor a Semmelweis Egyetemen 1959-ben rektori pályamunkát írtam a könyvtárban, és megalapoztam 60 éves baráti viszonyom a könyvtárakkal és a tudományos könyvtárosokkal. A szakkönyvtárosok a kutató legjobb barátai és önzetlen segítői, érdemes tanulni tőlük.

Ma már digitálisan kezdődik a tájékozódás és ehhez jó segítséget adhatnak a szakkönyvtárosok. A magyar szakirodalmat pedig az MTMT tematikus keresőjének segítségével érdemes felkutatni. Az egyetemeknek fontos szem előtt tartaniuk azt, hogy a tudományos kutatás folyamata a tudományos kommunikációval kezdődik, és a kutatás eredményei a kommunikációval válnak közkinccsé. Ennek a folyamatnak minden szakaszában – a háttérben – fontos a szakembereknek, azaz a modern szakkönyvtárosoknak és a kommunikációs infrastruktúrának a részvétele. Az ebbe a rendszerbe való befektetés segíti a tudás létrejöttét és hasznosulását.

Még egyszer köszönök mindent.